

Wyrok z dnia 6 września 1994 r.
II PRN 5/94

Pracownik, który stał się niezdolny do pracy na skutek choroby zawodowej i utracił zatrudnienie po 1 sierpnia 1990 r., może dochodzić renty na podstawie art. 444 § 2 k.c. nawet wówczas, gdy przyczyna rozwiązania umowy o pracę nie była związana z tą chorobą.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Stefania Szymańska,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Kazimierza B. przeciwko Wojewódzkiemu Zakładowi Weterynarii w K. o odszkodowanie i rentę uzupełniającą, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 stycznia 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 26 października 1993 roku [...] w części orzekającej o roszczeniu o rentę uzupełniającą i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach.

U z a s a d n i e n i e

Kazimierz B. dochodził od Wojewódzkiego Zakładu Weterynarii w K. zadośćuczynienia i renty uzupełniającej w związku ze stwierdzeniem u niego choroby zawodowej - brucellozy. Po ostatecznym sprecyzowaniu stanowiska żądał kwoty 150.000.000 zł oraz renty w kwocie 2.640.000 zł miesięcznie.

Zakład pracy nie uznał powództwa.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 11 lutego 1991 r. oddalił powództwo. Zasadniczą przesłanką tego rozstrzygnięcia był pogląd, iż chorobę zawodową stwierdzono u powoda w 1987 roku, co powoduje, że do powoda ma nadal zastosowanie wyłączenie możliwości dochodzenia roszczeń z tego tytułu poza świadczeniami określonymi w ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144 ze zm.), wynikające z art. 40 tej ustawy. Wprawdzie przepis ten został skreślony na podstawie art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 36, poz. 206), która weszła w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1990 r., lecz ta zmiana stanu prawnego dotyczy "stanów faktycznych powstałych po dniu 1 stycznia 1991 r." (chodziło prawdopodobnie o 1 stycznia 1990 r.). Wyrok ten został uchylony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 23 maja 1991 r. Sąd ten podzielił pogląd wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1990 r. (III PZP 20/90 - OSNCP 1991 z. 7 poz. 79), zgodnie z którym osoby

poszkodowane w wyniku wypadków przy pracy, które nastąpiły przed dniem 1 stycznia 1990 r. mogą dochodzić od zakładów pracy na zasadach prawa cywilnego roszczeń uzupełniających powstałych po tym dniu. Sąd Rewizyjny polecił zatem zbadanie, czy wedle przepisów prawa cywilnego zakład pracy ponosi odpowiedzialność za następstwa choroby zawodowej powoda oraz czy roszczenia powoda są uzasadnione. Wyrokiem wstępnym z dnia 31 stycznia 1992 r. Sąd Wojewódzki w Kielcach-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił odpowiedzialność Wojewódzkiego Zakładu Weterynarii w K.-Oddział Terenowy w J. za szkody wynikłe u Kazimierza B. w związku z chorobą - brucellozą.

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 13 maja 1993 roku oddalił rewizję od tego wyroku.

Kolejnym wyrokiem - z dnia 26 października 1993 roku - Sąd Wojewódzki w Kielcach oddalił powództwo.

Sąd ten poczynił następujące ustalenia.

W 1987 roku stwierdzono u powoda chorobę zawodową - brucellozę. W związku z tym powód otrzymał od zakładu pracy jednorazowe odszkodowanie oraz rentę inwalidzką wypłacaną przez ZUS. Podstawą wypłaty tych świadczeń była powołana wyżej ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zwana dalej ustawą wypadkową. Na podstawie opinii biegłych lekarzy Sąd ustalił, że stan zdrowia powoda nie uległ istotnemu pogorszeniu w okresie od stycznia 1990 r. do dnia badania tj. do 9 września 1993 r. Zdolność do pracy powoda jest istotnie ograniczona, a uszczerbek na zdrowiu spowodowany zmianami chorobowymi wynosi co najmniej 50%. Powód pracował jako technik weterynarii. Pomimo choroby i pobierania renty zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy. Umowa o pracę została rozwiązana z dniem 30 września 1990 r. z powodu reorganizacji zakładu. Powód dochodził przed Sądem uznania wypowiedzenia za bezskuteczne lecz jego powództwo, a następnie rewizja zostały oddalone. Obydwa Sądy orzekające w tamtej sprawie przyjęły, że przyczyną wypowiedzenia była reorganizacja zakładu pracy połączona z redukcją etatów. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego powództwo jest nieuzasadnione wobec niepogorszenia się stanu zdrowia powoda po 1 stycznia 1990 r. Wobec tego, że powód mimo choroby normalnie pracował a pracę utracił nie wskutek choroby a wskutek reorganizacji zakładu pracy to nie wykazał, że nie mógłby np. wykonywać prywatnej praktyki weterynaryjnej. Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 12 stycznia 1994 roku oddalił rewizję powoda od omówionego wyroku. Sąd ten podzielił pogląd Sądu I instancji co do tego, że powód nie wykazał, by poniósł szkodę spowodowaną chorobą zawodową, która to szkoda nie zostałaby wyrównana świadczeniami przewidzianymi w ustawie wypadkowej. Pogorszenie stanu zdrowia wyrażające się w zwiększeniu rozmiaru inwalidztwa (z 30% do 65%) stwierdzone w 1993 roku orzeczeniem Obwodowej, a następnie Wojewódzkiej Komisji do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia uzasadniło zwiększenie kwoty jednorazowego odszkodowania i to świadczenie należne na podstawie ustawy wypadkowej zostało powodowi wypłacone.

Od tego wyroku w części oddalającej rewizję powoda o rentę uzupełniającą Minister Sprawiedliwości wniósł rewizję nadzwyczajną. Zarzucił rażące naruszenie prawa a w szczególności art. 444 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 3 § 2 k.p.c. i wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz poprzedzającego go wyroku

Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 26 października 1993 roku , [...] w części oddalającej powództwo o rentę uzupełniającą i przekazanie sprawy w tym zakresie temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona w zakresie objętym rewizją nadzwyczajną tj. w zakresie żądania renty. Sądy orzekające sprawę rażąco naruszyły art. 3 § 2 k.p.c. wyrokując w sprawie, w której nie zostały ustalone wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności. Żądanie renty podlegało ocenie w świetle przesłanek wynikających z art. 444 § 2 k.c. Sąd winien był zatem ustalić, czy na skutek uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową powód utracił zdolność do pracy zarobkowej, albo też zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość. Przypomnieć tu trzeba, że odpowiedzialność pozwanego za szkodę doznaną przez powoda na skutek choroby zawodowej brucellozy została przesądzona prawomocnym wyrokiem wstępnym Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z 31 stycznia 1992 r.

Przedmiotem ustaleń pozostały zatem jedynie okoliczności dotyczące istnienia szkody i jej wysokości. Jest poza sporem, że powód utracił całkowicie zdolność do pracy w 1990 roku, kiedy to orzeczeniami Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z 13 września i 15 listopada 1994 r. (k. 45 i 46) zaliczono go do drugiej grupy inwalidów w związku z chorobą zawodową stwierdzając przeciwwskazania do zatrudnienia w warunkach normalnych i dopuszczając zatrudnienie w warunkach specjalnych. Jednocześnie Komisje stwierdziły zwiększenie uszczerbku na zdrowiu powoda z 30% w 1987 r. do 60% w 1991 r. i 65% w 1993 r. Dane te wynikają z opinii biegłych, którą Sąd podzielił, lecz nie omówił wniosków wypływających z powyższych faktów. Natomiast Sąd Apelacyjny ze zmiany stanu zdrowia powoda na przestrzeni lat 1990-1993 wyprowadził nieprawidłowy wniosek, że miała ona wpływ jedynie na wysokość odszkodowania należnego z ustawy wypadkowej. Nie jest też sporne, że powód w 1990 r. stracił pracę. Ustalona przyczyna rozwiązania stosunku pracy tj. reorganizacja zakładu pracy nie świadczy o tym, że utrata zdolności do pracy zarobkowej nie nastąpiła na skutek choroby zawodowej. Powód utracił pracę w tym samym roku, w którym orzeczono jego niezdolność do pracy w warunkach normalnych w związku z tą chorobą. Ta okoliczność uniemożliwiała i uniemożliwia podjęcie pracy w innym zakładzie, a także praktyki prywatnej. Sama bezpośrednia przyczyna utraty pracy nie ma przy tym o tyle znaczenia, że można by zakładać, że powód mógłby podjąć inną pracę gdyby był zdrowy. Stosując art. 444 § 2 k.c. Sąd winien był zatem ustalić, ile powód zara

białby pracując w swoim zawodzie w takim rozmiarze, w jakim mógłby to czynić będąc zdrowym a następnie po ustaleniu wysokości uzyskanych dochodów i renty wypłacanej przez ZUS dokonać wyliczenia różnicy między tymi wielkościami, która stanowiłaby wysokość renty o jakiej mowa w tym przepisie. Rzeczą Sądu było też ustalenie, czy potrzeby powoda na skutek choroby zwiększyły się lub zmniejszyły się jego widoki

powodzenia na przyszłość. Również te szkody podlegałyby wyrównaniu na podstawie art. 444 § 2 k.c. W tym zakresie brak jest ustaleń, co uzasadnia przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wobec powyższego należało orzec jak w sentencji na mocy art. 422 § 2 k.p.c.

=====